

ASIA: Lapsi erotilanteissa – toteutuuko lapsen etu? – lapsiasiavaltuutetun Pyöreän pöydän keskustelu

AIKA: Tiistai 16.12.2014 klo 09.00–12.05

PAIKKA: Säätytalo, Helsinki

1. Keskustelutilaisuuden avaus

Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila avasi tilaisuuden klo 09.00.

2. Tilaisuuden avaus

Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila toivotti kaikki osanottajat lämpimästi tervetulleeksi tilaisuuteen. Keskustelun pohjaksi todettiin, että aihe on kaikille osanottajille arjesta tuttu ja siksi hyvinkin tärkeä. Kurttila kertoi, että aihe nousee usein esille lapsiasiavaltuutetun toimistolle tulevissa kansalaisyhteydenotoissa ja toimistolla onkin havaittu, että informaatio-ohjauksen ja eropalveluiden kehittämisen tarve on olemassa. Kurttila myös totesi, että keskustelutilaisuus on luottamuksen hengessä ja kannusti kaikkia läsnäolijoita avoimeen keskusteluun. Tilaisuudesta kirjataan muistio. Pidettiin lyhyt esittäytymiskierros, jossa kukin osallistuja kertoi, mitä tahoja tilaisuudessa edustaa.

3. Asiantuntijapuheenvuorot

Lapsi ja vanhempien ero, lapsioikeudellinen näkökulma (Esa Iivonen)

Esa Iivonen käsitteli puheenvuorossaan aihetta lapsioikeudellisesta näkökulmasta. Alustuksessa hän tarkasteli erotilanteita laajasti niin lapsen oikeuksien sopimuksen, YK:n lapsen oikeuksien komitean antamien yleiskommenttien sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen näkökulmasta. Puheenvuorossaan Iivonen korosti lapsen kokonaisvaltaisen kuulemisen tärkeyttä ja jokaisen lapsen tilanteen yksilöllistä arviointia. Erotilanteissa kasvavia lapsia ei tulisi kohdella homogeenisena ryhmänä, vaan jokaisen lapsen kohdalla tulisi määrittellä erikseen, mikä on juuri hänelle paras ratkaisu. Näin lapsen oikeudet toteutuisivat jokaisen lapsen kohdalla. Iivonen painotti valtion asemaa ehkäisevän terveydenhoidon tarjoajana ja näki esimerkiksi vanhempainohjauksen ja perhekasvatuksen ja -palveluiden kehittämisen keskeisenä. Lisäksi hän nosti vahvasti esille sen, että lapsen oikeuksien sopimusta tulisi aina tulkita kokonaisuutena, eikä yksittäisinä artikloina tai erillään muusta erotilanteissa keskeisestä lainsäädännöstä. Iivonen piti tärkeänä, että lapsen läheissuhteet ymmärrettäisiin laajasti ja niihin pitäisi lukea vanhempien lisäksi esimerkiksi sisarusuhteet ja lapsen ja iso- vanhempien väliset suhteet. Yhtenä keskeisenä huolenaiheena Iivonen nosti esille lapsen oikeuksien sopimuksen ja erityisesti yleiskommenttien heikon tunnettuuden eri ammattikuntien keskuudessa. Hän pitikin

tästä syystä tärkeänä, että huomiota kiinnitettäisiin jatkossa entistä enemmän siihen, että lapsen oikeuksien sopimusta tehtäisiin tunnetummaksi laajasti, kaikkien lasten kanssa toimivien tahojen keskuudessa.

Lapsi ja vanhempien ero, lapsen näkökulma (Matti Brummer)

Matti Brummer alusti puheenvuorossaan aihetta lapsen näkökulmasta. Alustuksessaan Brummer kuvasi kattavasti sitä, millaisia negatiivisia vaikutuksia erotilanteella voi olla lapsen kehitykseen eri ikävaiheissa. Brummer korosti heti puheenvuoronsa alussa sitä, että jokainen lapsi tulisi aina kohdata yksilönä myös erotilanteissa, sillä jokaisen lapsen kokemus erosta on yksilöllinen. Yhtenä keskeisenä erotilanteen lapselle aiheutuvana vaikeutena Brummer nosti esille muun muassa vaikeuden solmia kiinteitä ihmissuhteita, sillä pelko suhteen päättymisestä tai jätetyksi tulemisesta on usein vahva. Hän totesi eroperheiden lasten kokevan usein juurettomuuden tunnetta. Brummer korosti alustuksessaan vertaistuen tärkeyttä ja ulkopuolisten aikuisten tuen merkitystä lapsen tasapainoisen kehityksen turvaamisessa. Aikuisten tulisi tehdä tilaa inhimilliselle yhdessäololle sekä aidolle vuorovaikutukselle. Hän totesi, että erotilassa lapsi jää usein yksin juuri silloin, kun hän tarvitsisi aikuisten tukea kaikkien eniten. Brummer totesi, että selkeitä tiedontarpeita monen eroon liittyvän järjestelyn, kuten esimerkiksi vuoroasumisen, osalta löytyy edelleen ja nämä tiedolliset tarpeet olisi tärkeää tiedostaa. Tietoa tarvitaan, jotta erotilanteissa pystyttäisiin toimimaan aina niin kuin se on lapselle parasta, eikä niin kuin vanhemmat ehkä haluaisivat toimittavan. Lapsen ja vanhempien tarpeet ja etu voivat olla ristiriidassa. Brummer totesi, että erityisesti lapsia päivittäin kohtaavilla aikuisilla, kuten kasvatustalouden ammattilaisilla/varhaiskasvattajilla ja opettajilla, tulisi olla tarvittavat tiedot ja valmiudet kohdata erolapsia arjen keskellä.

Lapsi ja vanhempien ero, lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden näkökulma (Marjaana Sorokin)

Marjaana Sorokin tarkasteli alustuksessaan aihetta lastensuojelun sosiaalityöntekijän näkökulmasta. Aluksi hän totesi, että vieraannuttaminen on edelleen käsitteenä huonosti tunnettu monelle eroperheiden ja eroperheiden lasten kanssa työskentelevälle ammattilaiselle. Hän totesi, että syitä lapsen pahoinvointiin etsitään usein toisaalta, vaikka kyse saattaisi olla nimenomaan vieraannuttamistapauksesta. Laadukas moniammatillinen yhteistyö ja eri osapuolten ammattitaito ovatkin tästä syystä erotilanteissa keskeisiä. Sorokin katsoi, että vieraannuttaminen tulisi tunnistaa yhdeksi lapsen kaltoinkohtelun muodoksi siinä missä pahoinpitelykin, ja kriminalisointi toisi tärkeitä puuttumiskeinoja erityisesti ääritapauksiin. Lisäksi Sorokin toi vahvasti esille sen, että vieraannuttamistilanteet saattavat olla äärimmäisen rankkoja ja hankalia myös sosiaalityöntekijän näkökulmasta. Tilanteiden selvittäminen on usein pitkä ja monimutkainen prosessi, jossa myös sosiaalityöntekijään saattaa kohdistua henkistä tai jopa fyysistä uhkaa. Sorokin toi puheenvuorossaan esimerkkien kautta esille sen, että vaikka avioeroihin liittyvistä riitatilanteista 90–95 % päättyykin sopimukseen, ei se aina takaa etävanhemman tapaamisoikeuden toteutumista. Lisäksi hän totesi, että vaikka

erotilanne pystyttäisiinkin ratkaisemaan oikeudessa, on tiedostettava se, että tuentarvetta voi ilmentyä vielä pitkään oikeuden päätöksen jälkeen.

Lapsen vieraannuttaminen ilmiönä (Helinä Häkkänen-Nyholm)

Helinä Häkkänen-Nyholm paneutui puheenvuorossaan vieraannuttamiseen ilmiönä. Häkkänen-Nyholm korosti, että vaikka ilmiö usein liitetään ensisijaisesti isiin, voivat vieraannuttamisen kohteena olla kumpi tahansa vanhemmat. Lapselle vieraannuttaminen on psyykkisesti raskas ja vakavissa tapauksissa hyvinkin traumatisoiva kokemus, joka voi opettaa lapselle erittäin haitallisia toimintamalleja. Lisäksi Häkkänen-Nyholm toi vahvasti esille sen, että tilanne voi aiheuttaa vakavia psyykkisiä oireita lapsen lisäksi vieraannuttamisen kohteeksi joutuneelle vanhemmalle. Häkkänen-Nyholm toivoi, että vieraannuttaminen alettaisiin nähdä laajemmin yhtenä henkisen väkivallan muotona ja niin sanotusta status quo -oppiin nojautumisesta luovuttaisiin. Vaikka vieraannuttaminen tunnistetaan Häkkänen-Nyholmin mukaan ilmiönä enenevässä määrin, esimerkiksi tuomioistuimissa tietopohja muun muassa kehityspsykologian osalta on monelta osin vanhentunutta. Osaamisen päivittämisen tarvetta Häkkänen-Nyholm näki myös eroperheiden kanssa työskentelevien psykologien ja psykiatrien osalta. Tieteellistä laadukasta tutkimusta on Häkkänen-Nyholmin mukaan kuitenkin toistaiseksi vielä hyvin rajoitetusti. Häkkänen-Nyholm kuitenkin mainitsi, että Suomessa on jo joitain yksittäistapauksia, joissa tuomioistuin on määrännyt lapsen asumaan vieraannutetun vanhemman luokse. Lisäksi hän nosti esille positiivisia kokemuksia ulkomailta, esimerkiksi jälleenyhdistämisterapiaan liittyen.

4. Kommenttipuheenvuorot

Oikeusministeriö (Anna-Kaisa Aaltonen)

Anna-Kaisa Aaltonen korosti kommenttipuheenvuorossaan sovinnollisen lähestymistavan tärkeyttä. Hän totesi, ettei yksiselitteistä määritelmää tai mallia siitä, miten lapsen etu erotilanteissa toteutuisi, valitettavasti löydy, vaan ratkaisujen tulee olla yksilöllisiä. Aaltonen totesi, että vaikka eri toimijat ovatkin monesta asiasta eri mieltä ja keskustelu on usein melko mustavalkoista, ollaan yhtä mieltä siitä, että vanhempien riitely vahingoittaa lasta. Tästä syystä vanhempien sopu olisikin lapsen edun mukaista. Aaltonen toi esimerkkinä esille tuomioistuimissa käytetyn asiantuntija-avusteisen sovittelumallin, josta on saatu hyviä kokemuksia. Hänen mukaansa sovittelumenetelmät turvaavat usein suhteet molempiin vanhempiin oikeuskäsitteilyä paremmin, mutta totesi, etteivät ne kuitenkaan sovi ratkaisuksi kaikkiin erotilanteisiin. Aaltonen otti puheenvuorossaan kantaa aiemmin esitettyyn kritiikkiin tuomareiden vanhentuneesta tietopohjasta muun muassa kehityspsykologiaan liittyen. Hän totesi, että vaikka tuomareiden jatkuva kouluttaminen on hyvin keskeistä, ja sitä tehdään tälläkin hetkellä, on hyvä tiedostaa, että tehtävässään tuomarilta edellytetään nimenomaan lainopillista, ei psykologista koulutusta. Aaltonen muistutti puheenvuorossaan kuntatasolla tehtävän ennaltaehkäisevän työn tärkeydestä. Vaikka keskustelussa usein keskitytään nimenomaan on-

gelmatapauksiin ja etsitään syyllisiä, tulisi huomion hänen mukaansa suuntautua pikemminkin varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (Annika Juurikko)

Annika Juurikko tarkasteli puheenvuorossaan erotilanteita sote-uudistuksen näkökulmasta. Hän totesi, että uudistuksen kautta varhaisen tuen palvelut vahvistuvat ja matalankynnyksen palveluja pystytään tarjoamaan tulevaisuudessa kattavammin. Esimerkkinä hän nosti esille muun muassa vertaisryhmätoiminnan saatavuuden ilman lastensuojelun asiakkuutta. Hän totesi, että uudistuksen avulla pyritään vähentämään työntekijöiden vaihtuvuutta erotilanteissa, joka toisi asiakassuhteisiin toivottua jatkuvuutta. Juurikko nosti esille kysymyksen siitä, millä keinoin esimerkiksi viranomaiset voisivat paremmin puuttua pitkittyneisiin huoltajuuskiistoihin.

Lastensuojelun Keskusliitto ry (Ulla Lindqvist)

Ulla Lindqvist nosti puheenvuorossaan esille perheille järjestettävän tuen tärkeyden ja pohti sitä, miten järjestöt voivat olla tässä mukana. Hän korosti erityisesti sitä, että tuen sisältöön ja rakenteeseen tulisi kiinnittää huomiota. Lindqvist totesi, että esimerkiksi parisuhteen tukemiseen erotilanteessa ei välttämättä löydy tarvittavaa osaamista. Lisäksi Lindqvist totesi, että yhteiskunnassamme on vielä rakenteita, jotka helposti sulkevat isät ulkopuolelle. Perhekeskusten tulisi Lindqvistin mukaan olla kaikille avoimia, tarjota kynnymättömiä palveluita ja niissä tulisi erityisesti korostua lapsikeskeisyys. Lasten osallisuus tulisi tuki olla osa päivittäistä toimintaa, eikä korostua vain erotilanteissa.

Isät lasten asiassa (Pekka Pere)

Puheenvuoronsa alussa Pekka Pere nosti esille, että vaikka ILA nimensä perusteella ajaakin isien asiaa, ovat he ennen kaikkea lasten asiassa. Hän piti hyvänä sitä, että aiemmissa puheenvuoroissa nostettiin esille se, että vieraannuttamista voi esiintyä yhtä lailla sekä isien että äitien kohdalla. Pere piti vieraannuttamisen kriminalisointia ensisijaisen tärkeänä ja peräänkuulutti sen huomioimista myös lastensuojelussa ja oikeuden käytänteissä. Peren mukaan nyky-yhteiskunnassa löytyy epäkohtia, jotka voivat toimia jopa vieraannuttamista edesauttavina kannustimina. Kaiken kaikkiaan hänen mukaansa käytännöt ovat pahasti jäljessä nykytilaa. Puheenvuorossaan Pere nosti esimerkein esille vieraannuttamisen erilaisia psykologisia vaikutuksia lapsen ja koko perheen kannalta. Tilanne voi Peren mukaan johtaa ääritapauksissa siihen, että lapsi haluaa vahingoittaa vieraannutettua vanhempaa ilman, että edes tuntee häntä.

Ylisosiaalineuvos, Aulikki Kananoja

Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananoja totesi puheenvuoronsa alussa, että lastensuojelutyö on Suomessa ollut hyvin pitkään aikuiskeskeistä. Kananoja totesi, että kulttuurinen muutos lapsilähtöisempään lastensuojelutyöhön on käynnissä, vaikka se onkin hidasta. Kananoja piti tärkeänä, puheenvuoroissa nostettiin esiin lap-

sen kasvun ja kehityksen merkitys erotilanteita käsiteltäessä. Hän kuitenkin totesi, että lapsen kehitystasoa tulisi korostaa entisestään. Lisäksi Kananoja painotti lapsen elämäntilanteen yksilöllistä ja laajaa tarkastelua. Se, mitä lapsi on kokenut ennen eroa, on usein keskeistä sen kannalta, miten hän itse erotilannetta käsittelee. Kananoja piti tärkeänä, että lasten kanssa päivittäin työskentelevät ammattilaiset omaisivat perustiedot lapsen kasvusta ja kehityksestä. Tämä on tärkeää, jotta lasten arjessa vahvasti läsnä olevat aikuiset pystyisivät tunnistamaan mahdolliset ongelmat jo varhaisessa vaiheessa. Kananoja piti myös tärkeänä sitä, että erityisosaaminen tuotaisiin perheiden ja lasten lähelle. Esimerkkinä Kananoja kertoi toimintakoikeilusta, jossa psykologi työskenteli säännöllisesti osana lastentarhan työyhteisöä. Kyseisestä kokeilusta oli saatu erittäin positiivisia tuloksia. Puheenvuorossaan Kananoja painotti nimenomaan lapsikeskeisyyden tärkeyttä erotilanteiden järjestelyissä. Hänen mukaansa, esimerkiksi olosuhdeselvitykset ovat edelleen usein hyvin aikuiskeskeisiä. Kananoja piti tärkeänä, että eroon liittyvistä kysymyksistä ja säädöksistä keskusteltaisiin avoimesti vanhempien kanssa. Näin pystyttäisiin ymmärtämään paremmin sitä, mitä he ymmärtävät lapsen etuna. Kananoja korosti ammattilaisten osaamisen ja ymmärryksen tärkeyttä ja sen tukemista muun muassa erikoistumiskoulutuksen avulla. Lisäksi hän totesi, että vertaisryhmät ovat ensisijaisen tärkeitä erotilanteissa ja niistä on saatu hyviä kokemuksia. Kananoja nosti esiin ajatuksen lasten ja perheiden osaamiskeskuksesta, jossa tutkimuksen ja sitä kautta saatavan tiedon kautta luotaisiin hyviä käytäntöjä ammattilaisten käyttöön.

Muut kutsutut tahot:

THL (Jaana Tervo)

THL:n edustaja Jaana Tervo toi puheenvuorossaan esille aiheen kokonaisvaltaisen tarkastelun tärkeyden. Hän nosti esille huolen eroperheille tarjottavista eropalveluista. Tervon mukaan olisi ensisijaisen tärkeää, että erotilanteita mietittäessä lapsen näkökulma nostettaisiin ensisijaisesti esille, eikä niinkään vanhempien. Kuten aiemmissa puheenvuoroissakin todettiin, vanhempien ja lasten etu voivat olla ristiriidassa keskenään. Tervo totesi, että lapsen kuuleminen tulee tehdä lapselle sopivalla tavalla, eikä se tarkoita tenttaamista tai kuulustelemista. Kuten moni puhuja aiemmin, myös Tervo korosti ammattilaisten osaamisen tärkeyttä ja nosti esille muun muassa kysymyksen pätevyysvaatimusten nykytilasta. Viranomaisyhteistyötä hän piti erotilanteissa hyvin keskeisenä. Tervo toivoi, että edunvalvojan määrääminen tulisi mahdolliseksi myös muissa kuin lastensuojelutilanteissa. Tervon mukaan erotilanteissa monelle jää valitettavan usein epäselväksi se kuka päättää ja mistä.

SOSTE (Päivi Opari)

SOSTE:n edustaja Päivi Opari totesi, että elämme isojen muutosten keskellä, jotka luovat sekä uhkia että mahdollisuuksia. Opari nostikin ilmaan kysymyksen siitä, miten osaisimme käyttää uudistusmahdollisuudet mahdollisimman hyvin ja tehdä oikeita päätöksiä. Muiden puhujien lailla Opari peräänkuulutti nimenomaan

lapsipalvelujen ja lasten nostamista keskustelun keskiöön. Hän toi esille sen, että järjestöt, jotka toimivat usein ”ketterinä kokeilijoina”, tulisi muistaa huomioida. Opari totesi, että lapsiperheille tulisi tarjota eritasoisia palveluja ja erityisesti neuvontapalveluiden tulisi olla helposti saatavilla. Näin ollen ne pitäisikin viedä sinne, missä ihmiset ovat. Puheenvuoronsa lopuksi Opari nosti esille kysymyksen siitä, miten voisimme tarkemmin määrittää ja osoittaa sen, miten kalliiksi vaikeat huoltoriidat tulevat yhteiskunnalle. Näin loisisimme taustatukea sille viestille, etteivät leikkaukset ole edes vaikeassa taloustilanteessa oikea ratkaisu, vaan nimenomaan investointeja tarvitaan.

Ensi- ja turvakotien liitto (Jussi Pulli)

Ensi- ja turvakotien liiton edustaja Jussi Pulli toi puheenvuorossaan esille aiheen ajankohtaisuuden ja tärkeyden toteamalla, että erotilanteiden on ennustettu tulevaisuudessa yleistyvän entisestään. Pullin mukaan noin 50 % liitoista päätyy tulevaisuudessa eroon. Hän totesi, että vieraannuttaminen ilmiönä on näkyvässä myös Ensi- ja turvakotien liiton tapaamispaikkatoiminnan asiakkuuksissa, joissa aiheeseen tehokkaasti puututaan. Pulli korosti, että ennaltaehkäisy tulisi nostaa entistä enemmän toiminnan keskiöön ja uskoi, että sosiaalihuoltolaki tarjoaa monella tapaa hyvät rakennusaineet tulevaisuuteen. Pulli totesi, että erotilanteissa lapsen kannalta keskeistä on se, että molemmat vanhemmat voivat olla lapselle läsnä. Hän totesi, että vertaistuki on erotilanteissa erittäin tärkeää ja esimerkiksi eroneuvonnasta, joka on yksi vertaistukitoiminnan muoto, on saatu erittäin hyviä kokemuksia. Lisäksi Pulli monen muun puhujan tavoin näki, että ammatilaisten keskuudessa on selkeää koulutustarvetta.

Oikeuskanslerin virasto (Irma Tolmunen)

Oikeuskanslerin viraston edustaja Irma Tolmunen totesi, että keskustelussa esille nostetut teemat ovat selkeästi näkyvässä virastoon tulevissa kanteluissa. Esimerkkeinä hän totesi, että kantelut liittyvät usein lastenvalvojien ja olosuhdeselvittäjien toimintaan ja heitä syytettään usein esimerkiksi puolueellisuudesta. Myös pitkät käsittelyajat johtavat usein kanteluun. Näiden lisäksi esimerkiksi lausunnot sekä vieraannuttaminen näkyvät Tolmuseen mukaan virastolle toimitetuissa kanteluissa. Kanteluita tehdään yhteydenpidon rajoittamisesta esimerkiksi toiseen vanhempaan, sekä lastensuojelun laitoksissa tapahtuvista erilaisista rajoittamistapauksista. Vanhempien lisäksi lähiomaiset, esimerkiksi isovanhemmat, toimivat Tolmuseen mukaan kantelun tekijöinä. Tolmunen totesi, että vanhemmat jäävät joskus syrjään vaikeaselkoisissa prosesseissa.

Unicef (Mirella Huttunen)

Puheenvuoronsa alussa Unicefin edustaja Mirella Huttunen totesi yleisesti, että kaikki osallistujat tuntuvat olevan yhtä mieltä siitä, että vieraannuttaminen on lapsen kannalta erittäin vahingollinen ilmiö. Huttunen nosti esille kysymyksen siitä, tulisiko vieraannuttaminen lukea henkiseksi pahoinpitelyksi. Huttunen totesi, että keskustelussa oli nostettu esille useita ratkaisuvaihtoehtoja, kuten esimerkiksi vieraannuttamisen kri-

minalisointi. Hän totesi myös, että useissa puheenvuoroissa oli tuotu esille tuen ja avun tarve lapsen ja vieraannutetun vanhemman kannalta, mutta keskustelussa ei juuri sivuttu avuntarvetta vieraannuttajavanhemman osalta.

5. Tilaisuuden yhteenveto

Loppupuheenvuorossaan lapsiasiavaltuutettu Kurttila tiivistä keskustelussa esille nostettuja teemoja ja keskeisiä kysymyksiä. Erojen ollessa yleisiä ja yleistyessä entisestään tarvitaan tarkastelluista ilmiöistä selkeästi lisää tietoa. Monessa puheenvuorossa todettiin se, että nimenomaan lapsikeskeisyys tulisi nostaa paremmin esille ja sen tulisi ohjata toimintaa. Ohjenuorana tulisi aina olla lapsen oikeuksien sopimus kokonaisuudessaan. Selkeänä puutteena nousi esille se, että lasten omaa kokemustietoa sekä hyvien että huonojen kokemusten suhteen on edelleen heikosti. Kuten keskustelussa todettiin, tietoa esimerkiksi vuoroasumisen vaikutuksista lapseen tarvitaan lisää. Kurttila totesi, että käsitelty aihe on monelle vaikea, eikä siihen ole helppo ottaa kantaa. Näin ollen lasten kokemustiedon tulisikin toimia keskustelun pohjana. Kurttila totesi myönteisenä huomiona sen, että eduskunnan aktiivisuus asiassa on ollut suhteellisen suurta. Nyt tulisikin aktiivisesti pohtia sitä, miten olemassa olevia resursseja pystyttäisiin jatkokehittämään oikeaan suuntaan. Tärkeää on tunnistaa se konteksti, missä toimimme ja pitää huoli siitä, että pystyisimme toimimaan samansuuntaisesti ympäri Suomea. Tässä erityisesti eri toimijoiden ammattitaito ja koulutus, sekä yhteisen tiedon tärkeys korostuvat. Ensimmäinen askel onkin selkeästi saada lasten oma ääni mukaan keskusteluun heidän kokemustietonsa kautta, jonka jälkeen voimme tarkastella mahdollisia säädöstarpeita. Tulevalla hallituskaudella on syytä arvioida, mitä säädösmuutostarpeita teemaan liittyy.

6. Keskustelutilaisuuden päättäminen

Lapsiasiavaltuutettu Kurttila päätti tilaisuuden klo 12.05 ja kutsui osallistujat vielä yhteiselle lounaalle.

Paikalla:

Kurttila Tuomas
Jäntti Piia, sihteeri
Iivonen Esa
Brummer Matti
Sorokin Marjaana
Häkkänen-Nyholm Helinä
Kananoja Aulikki
Juurikko Annika
Aaltonen Anna-Kaisa OM
Lindqvist Ulla
Pere Pekka
Tolmunen Irma
Opari Päivi
Kähkönen Päivi
Tervo Jaana
Huttunen Mirella
Pulli Jussi

Neuvonen Veera

Liitteet:

Tilaisuuden ohjelma

Esa Iivosen alustus

Helinä Häkkänen-Nyholmin alustus